

Polovina evropskih termoelektrana na uglj sada su zatvorene ili treba da se zatvore do 2030. godine

Početak kraja za uglj u Evropi

- U periodu od pet godina, Evropa (EU, UK, Zapadni Balkan, Turska) doživeo je zatvaranje 50 posto elektrana na uglj, ili obavezivanje da se zatvore do 2030.
- Od 2016. godine, upotreba energije uglja u EU smanjena je za 52,8 procenata, od 784 TWh u 2016. godini, do 370 TWh u 2020. godini.
- U Evropi, 14 od 28 zemalja koje koriste uglj objavile su da će izbaciti uglj do 2030. godine, ili su već prekinuli upotrebu uglja. Španija je na putu da izbaci uglj do 2025. godine, ali tek treba zvanično da objavi ovaj potez. U Evropi je 15 zemalja posvećeno izbacivanju uglja, Nemačka je jedina koja je objavila izbacivanje uglja koje nije u skladu sa Pariskim sporazumom (2038).
- Od 2016. godine, 97 GW kapaciteta za uglj je povučeno, ili je najavljeno za povlačenje, do 2030. godine najkasnije (sve to u EU). To ostavlja još 113 GW bez datuma povlačenja, ili sa datumom kasnijim od 2030. godine, tj. neusklađeno sa UN Pariskim sporazumom za klimatske promene¹.
- Preostali kapacitet uglja bez obaveza za izbacivanje pre 2030. godine koncentrisan je u samo par zemalja: 70 posto je podeljeno između Poljske, Turske i Nemačke, dodatnih 20 posto između Republike Češke, Bugarske i Rumunije a preostalih 10 posto uglavnom u zemljama Zapadnog Balkana (konkretno, Srbija, Bosna i Hercegovina i Kosovo).
- U pogledu kapaciteta, skoro 60 posto zatvaranja dolazi iz Nemačke (42 posto; to je najveća zemlja u Evropi sa potrošnjom uglja) i UK (18 procenata). Dodatnih 28 posto je kombinacija Holandije, Španije, Danske, Finske i Francuske.

Godina objave	Država i godina za prekid upotrebe
2015.	UK: Prva zemlja na svetu koja je objavila prekid upotrebe uglja (2025.).
2016.	Belgija: Prva zemlja koja je koristila uglj u Evropi a sada funkcioniše bez upotrebe uglja. Francuska: Predsednik Holande objavio je plan za prekid upotrebe uglja do 2023. Austrija: Operater poslednje fabrike koja koristi uglj u zemlji bez

¹ https://climateanalytics.org/media/report_coal_phase_out_2019.pdf

	<p>datuma zatvaranja objavio je plan za zatvaranje do 2025.</p> <p>Finska: Vlada je objavila plan da zabrani proizvodnju energije upotrebom uglja do 2030. To je usvojeno kao zakon 2019.</p>
2017.	<p>Francuska: Predsednik Makron pomera datum za prekid upotrebe uglja na 2022. To je kasnije potvrđeno zakonom za energiju i klimatske promene iz 2019. godine.</p> <p>Švedska: Operater poslednje fabrike koja koristi ugalj u zemlji objavio je plan za zatvaranje do 2022.</p> <p>Italija: Vlada je predstavila nacionalnu strategiju za energiju sa ciljem da se izbacila upotreba uglja do 2025. godine.</p> <p>Danska: Država se priključila Powering Past Coal Alliance, i time potvrdila izbacivanje upotrebe uglja do 2030.</p> <p>Holandija: Nova vlada objavila je plan za prekid upotrebe uglja do 2030. To je usvojeno kao zakon 2019.</p> <p>Portugal: Ministar za životnu sredinu objavio je plan za prekid upotrebe uglja do 2030.</p>
2018.	<p>Irska: Država se priključila Powering Past Coal Alliance, sa planom za izbacivanje upotrebe uglja do 2025.</p>
2019.	<p>Austrija: Operater poslednje fabrike koja koristi ugalj pomera planirano zatvaranje na 2020. godinu.</p> <p>Portugal: Premijer objavljuje plan da ubrza postupak izbacivanja uglja za sedam godina, na 2023. godinu.</p> <p>Grčka: Grčki premijer Kirijakos Micotakis kaže da će njegova država izbaciti ugalj iz upotrebe do 2028. godine. Jedini operater koji koristi ugalj u Grčkoj brzo objavljuje planove za zatvaranje svih svojih postojećih fabrika do 2023. godine, tako da ostaje samo jedna fabrika koja je trenutno u izgradnji.</p> <p>Mađarska: Predsednik države objavio je plan za prekid upotrebe uglja do 2030.</p> <p>Slovačka: Nova strategija države za životnu sredinu uključuje i plan za izbacivanje upotrebe uglja do 2030.</p> <p>Nemačka: Državna komisija za ugalj preporučuje, a što nije u skladu sa UN Pariskim sporazumom za klimatske promene, povlačenje upotrebe uglja do 2038. godine. Ovo je usvojeno kao zakon 2020.</p>

Lista činjenica

2020.	<p>Austrija i Švedska: Ove države postaju druga i treća zemlja u Evropi bez upotrebe uglja, uz to da je Švedska bez upotrebe uglja dve godine ranije.</p> <p>Portugal: Operater poslednje fabrike koja koristi ugalj u zemlji bez datuma zatvaranja objavio je plan za zatvaranje do 2021. To dovodi do toga da će Portugal izbaciti upotrebu uglja dve godine ranije.</p> <p>UK: Država pomera datum za prekid upotrebe uglja na 2024.</p>
2021.	<p>Mađarska: Ubrzala je svoje namere za prekid upotrebe uglja za pet godina, objavom namere da zatvori fabriku uglja Matra u 2025. godini.</p> <p>Danska: Poslednja fabrika uglja zatvoriće se 2028. godine čime će se izbacivanje uglja iz upotrebe ubrzati za dve godine.</p>

Izbacivanje uglja u SAD:

- Kampanja Beyond Coal u SAD pokrenuta je da bi se zaustavila izgradnja preko 200 fabrika koje koriste ugalj tokom predsednika Džordža W. Buša. Prošle godine, kampanja je zaustavila rad poslednjeg postrojenja na ugalj u SAD.
- 300 postojećih postrojenja na ugalj pripremljeno je za prestanak rada tokom prve decenije kampanje. Danas, broj postrojenja koja treba da se zatvore je 339 i dalje se povećava.
- Preko 29.000 preranih slučajeva smrti usled zagađenja vazduha izbegnuto je usled zatvaranja postrojenja na ugalj od 2010. do danas.
- Emisije CO₂ od uglja opale su za 55 procenata (1.100 MMT) u protekloj deceniji.
- Od početka kampanje, njihovo stvaranje od uglja je prepolovljeno.
- Polovina nominovanog kapaciteta je zatvorena ili predviđena za zatvaranje do kraja 2030.
- Skoro dve trećine postrojenja je zatvoreno ili je predviđeno za zatvaranje za svaku generacionu jedinicu.
- Godina 2020. bila je rekordna godina za prekid upotrebe uglja u SAD, uz preko 30 GW predloženih za zatvaranje – najveći iznos u jednoj godini u istoriji.
- U aprilu 2020. godine, generacija iz čistih izvora energije (uključujući distribuiranu solarnu energiju) bila je po prvi put veća nego od uglja.
- U periodu od 2010. do 2019. godine, kapacitet vetroelektrana u SAD povećao se za 200 procenata, na preko 105 GW. Godina 2020. projektovana je kao rekordna godina za vetroelektrane sa dodatih skoro 25 GW.
- Tokom istog vremenskog perioda, solarni kapacitet u SAD porastao je za više od 4.000 procenata, sa preko 10 GW instalirano godišnje tokom protekle četiri godine. Godina 2020. projektovana je kao godina sa najvećim rastom primene solarne energije koji je zabeležen.

EU CO2 cene

- Od skoro 2016. godine, cena za emisiju CO₂ iz elektrana u EU povećana je od 5 EUR/t CO₂ na skoro 40 EUR/t CO₂².

Finansije

- Evropske finansijske institucije predstavile su skoro 40 pravilnika koji ograničavaju upotrebu uglja samo u 2020. godini, uz dosta njih koje su objavljene u proteklim godinama.³
- U 2020, poslednja evropska komercijalna banka je donela objave da će prekinuti projekte finansiranja za izgradnju novih postrojenja na uglj. Evropske kompanije na nivou kreditora (korporativne finansije) sada maju glavni fokus da završe zajmove i otpisivanja.
- Rezolucije deoničara vezane za klimatske promene i izjave investitora postale su osnova Evropske AGM sezone. U 2020, dve deoničarske rezolucije podnete su protiv kompanija sa aktivnostima vezanim za uglj: Barclays i Fortum. Slične inicijative pokreću se protiv HSBC i Barclays (po drugi put) u toku ove godine. Pored toga, investitori su objavili pisma protiv kompanija Fortum/Uniper i RWE. Druge izjave u AGM-ovima takođe su pokrenute od strane ClimateAction100+, konkretno za AGM-ove kompanija Enel i Fortum.
- Kompanije kao što su BlackRock i Vanguard, koje su najveći upravljači sredstvima na globalnom nivou, počinju da dobijaju poruku da je investicija u uglj i fosilna goriva materijalni rizik po poslovanje. Krajem godine, kompanija BlackRock počela je da koristi prava svojih deoničara da podrži rezolucije deoničara vezane za klimatske promene. Trendovi u akviziciji talenata prikazuju veći akcenat na investiranje u projekte 'Okruženje, Društvo i Vlada' (ESG) i investicije u upravljanje. Ali kompanije Vanguard i BlackRock najveće su institucije na svetu sa investicijama u uglj⁴, što znači da obe kompanije imaju dug put pred sobom pre nego što uklone ovaj aspekt iz svog poslovanja. Uz ovo, 2020. godina donela je značajne smernice i potvrdila napor građanskog društva u EU i SAD.
- Pomoćni programi pokazuju da napredak u sektoru finansijskih usluga počinje u velikoj meri da ograničava njihove operacije i nanosi materijalne troškove njihovim poslovanjima. Krajem 2020, poljska uslužna kompanije PGE objavila je planove za dramatično restruktuiranje svog poslovanja, čime će se sva sredstva kompanije PGE vezana za uglj prebaciti u novu kompaniju u nadi da će se preneti odgovornost za visoku izloženost

² <https://ember-climate.org/data/carbon-price-viewer/>

³ Za kompletan pregled i praćenje pravilnika za isključenje uglja od strane finansijskih institucija idite na alat za pravilnike za uglj kreiran od strane ReclaimFinance: <https://coalpolicytool.org/>

⁴ <https://www.cityam.com/vanguard-and-blackrock-uncovered-as-largest-investors-in-coal-industry/>

poreskih obveznika u Poljskoj uticaju uglja. Početkom godine, član izvršne uprave napomenuo je u intervju da cena za obezbeđivanje fabrika za uglj postaje neverovatno visoka. Dok ovakvi primeri nastavljaju da se gomilaju, podsticaj za investitore i upravnike da prekinu sa poslovanjem vezanim za uglj biće jači.

Zdravlje

- Proizvodnja i sagorevanje fosilnih goriva (nafta, uglj, gas) dovodi do ispuštanja opasnih zagađivača u vazduh i pokreće klimatske promene sa katastrofalnim posledicama širom sveta. Zagađenje vazduha i klimatske promene su povezane međusobno i imaju uglavnom uticaj na zdravlje ljudi, kratkoročno i dugoročno.
- Dugoročno, klimatske promene smatraju se najvećom pretnjom po zdravlje u 21. veku. Klimatske promene prete osnovama dobrog zdravlja, i očekuje se da će naneti trošak između 2 i 4 milijardi/ američkih dolara godišnje do 2030. godine, u direktnom uticaju na zdravlje. Uticaji na zdravlje od klimatskih promena uključuju povećanu učestalost i ozbiljnost ekstremnih vremenskih događaja (toplotni talasi takođe sa povećanim zagađenjem vazduha, poplavama, sušama), povećanje u vektorskim oboljenjima, ili uvod invazivnih stranih biljaka ili produženu sezonu alergije. Globalno, zagađenje vazduha je trenutno glavna pretnja okruženju po ljudsko zdravlje, što dovodi do oko sedam miliona preranih smrtnih slučajeva svake godine, prema podacima Svetske zdravstvene organizacije.
- Procene prikazuju⁵ da upotreba uglja dodaje finansijsko opterećenje stanovništvu Evrope od skoro 63,2 milijarde evra godišnje. Naknadne studije dovele su do sličnih zaključaka, ističući da uticaji na zdravlje od zagađenja nisu ograničeni na oblasti u kojima se koristi uglj, već utiču na ljude u oblastima na celom kontinentu. Zagađenje vazduha od elektrana koje se pokreću na uglj i drugih izvora ne poznaju granice, ona se šire svuda. Na primer, zagađenje vazduha u postrojenjima koja koriste uglj na Zapadnom Balkanu uglavnom utiču na ljude u Evropskoj Uniji, koja usled toga snosi većinu troškova vezanih za zdravlje u iznosu od 3,1-5,8 milijardi evra.
- Samo 2016. godine, modeliranih 16.000 preranih smrtnih slučajeva je izazvano u vezi sa zagađenjem vazduha usled elektrana na uglj u Evropskoj Uniji i Zapadnom Balkanu.⁶
- Pored toga što doazi do skraćanja životnog veka, zagađenje vazduha iz elektrana na uglj u EU i Zapadnom Balkanu takođe izaziva veliki broj, često hroničnih zdravstvenih problema: u 2016, 7.600 slučajeva hroničnog bronhitisa kod odraslih, 324.682 dana simptoma astme

⁵ <https://www.env-health.org/wp-content/uploads/2020/12/HEAL-Just-transition.pdf>

⁶ Vrednosti (EU): <https://www.beyond-coal.eu/database/>; Vrednosti (Zapadni Balkan): <https://www.env-health.org/wp-content/uploads/2019/02/Chronic-Coal-Pollution-report.pdf>; metodologija: <https://eeb.org/lifting-europes-dark-cloud-how-cutting-coal-saves-lives/>

kod dece sa astmom, sa posledicama kao što su 12.400 bolničkih prijema, 4.873.455 izgubljenih radnih dana i do 44.449.725.000 evra troškova vezanih za lečenje.

- Na Zapadnom Balkanu postoji 16 zastarelih elektrana na uglj koji prete javnom zdravlju kreiranjem ogromne količine zagađenja vazduha, što utiče na ljude u regionu, EU i šire. Svake godine to dovede do 3.000 preranih smrtnih slučajeva, 8.000 slučajeva bronhitisa kod dece, i druge hronične bolesti koje nanose troškove zdravstvenom sistemu i ekonomiji u iznosu od 6,1-11,5 milijarde evra. EU snosi većinu zdravstvenih troškova u iznosu od 3,1-5,8 milijardi evra dok je ekonomski teret na zemlje Zapadnog Balkana procenjen na 1,9-3,6 milijardi evra svake godine.⁷
- U Turskoj, za emisije od elektrana na uglj procenjuje se da su dovele do 4.813 preranih smrti, 3.070 preranih porođaja, 26.500 slučajeva bronhitisa kod dece, 5.664 prijema u bolnicu i 1.480.000 izgubljenih radnih dana u 2019. Godišnji ekonomski trošak za ove zdravstvene uticaje za Tursku i region procenjuje se na opseg 5,2 i 10,9 milijardi evra. Samo uticaj na zdravlje u Turskoj procenjuje se između 13 i 27 procenata od ukupnih zdravstvenih troškova svake godine, na osnovu javnih i privatnih podataka.⁸

Novi cevovod za uglj u Evropi

- Od 1. januara 2016, novi cevovod Evrope za uglj se smanjio sa 87,8 GW na 36,4 GW (smanjenje za 58,5 procenata). Samo 4,3 GW je izgrađeno u tom periodu, a od toga, 1,7 GW je prekinuto nakon početka izgradnje. Novi cevovodi za uglj u Evropi su uglavnom u Turskoj (30,9 GW), i Zapadnom Balkanu (4,9 GW).
- Novi cevovod za uglj EU smanjen je sa 14,4 GW na skoro nula od 2016.
- Od 2010, skoro 150 GW novih projekata vezanih za uglj je otkazano u EU. Ovo je pet puta više od onih koje su puštene u rad.

Prelazak sa uglja na obnovljive izvore energije

- Evropa je instalirala 14,7 GW novih kapaciteta vetroelektrana u 2020, od kojih je osam procenata na kopnu. Holandija je instalirala najveći deo vetroelektrana zahvaljujući dobroj godini za instalacije van kopna. Norveška je registrovala najveće instalacije na kopnu dok je Nemačka doživela najgoru godinu za instalacije od 2010⁹.
- Evropa može da instalira oko 105 GW novih kapaciteta vetroelektrana u sledećih pet godina ako vlade usvoje mere koje su obećane i postave cilj da ispune zahteve u svojim državnim planovima za energiju i klimatske promene. 70-72 procenata novih instalacija biće vetroelektrane na kopnu¹⁰.

⁷ <https://beyond-coal.eu/wp-content/uploads/2020/02/FINAL-Chronic-Coal-Pollution-report.pdf>

⁸ https://www.env-health.org/wp-content/uploads/2021/02/Chronic-Coal-Pollution-Turkey_web.pdf

⁹ <https://windeurope.org/data-and-analysis/product/wind-energy-in-europe-in-2020-trends-and-statistics/>

¹⁰ <https://windeurope.org/data-and-analysis/product/wind-energy-in-europe-in-2020-trends-and-statistics/>

Lista činjenica

- U skladu sa državnim planovima za energiju i klimatske promene država EU koji su napravljeni u 2019, sedam država i dalje planira da koristi ugalj za proizvodnju struje do 2030, a 90 posto upotrebe biće od strane Poljske, Nemačke i Češke¹¹.

¹¹ <https://ember-climate.org/project/necp7/>